
Historisk tillbakablick

Typsnittens betydelse

Det finns gott om typsnitt i dagens Officepaket som medför att dokument kan modifieras i det oändliga utan att innehållet därför ändras. Rätt kul tycker även jag, men är det inte roligare att lämna ifrån sig ett dokument som ser professionellt ut och som blir läst därför att det av någon anledning upplevs som lättläst?

Typsnitt har funnits så länge människan kunnat trycka text. Gamla böcker ser moderna ut och är till många förvåning även lätta att läsa till skillnad mot många dokument och brev som man får idag år 2008.

En anledning är att de grundläggande typsnitten skapades för många hundra år sedan och har kommit att bli var mans egen- dom eller snarare möjlighet att kreativt skapa dokument och brev.

Men känner du till skillnaderna mellan raka och "oraka" typsnitt? Oraka föresten är ett ord som jag just hittade på för att inleda en kort beskrivning av "Seriff" och "San Serif" som är den egentliga beteckningen på rakt och "o-rakt" typsnitt.

Seriff Typsnitt

Seriff Typsnitt

Seriff Typsnitt

Seriff Typsnitt

Times New Roman

Sanserif Typsnitt

Sanserif Typsnitt

Sanserif Typsnitt

Sanserif Typsnitt

Arial

Andra beteckningar som förekommer är rubriktypsnitt och bröd- texttypsnitt (Eng. Body text).

Seriffer är de små tillägg som du enklast ser i form av "fötter" på bokstäverna samt i överdelen av bokstaven.

Brödtext

Body text eller på Svenska Brödtext har en egen historia. Att de kallas brödtext beror på att de som satte texterna för tryck levde på inkomsterna från att "Sätta texten" i de ramar som sedan användes som tryckoriginal.

Texterna sattes dessutom spegelvänt och "sättarna" läste obehindrat texterna spegelvänt direkt från tryckramarna.

Jag ska inte trötta dig med en lång historiebeteckning eftersom du köpt den här boken för att själv bli en bättre "sättare" av dina texter, men lite mer tror jag du behöver veta och som dessutom är rätt intressant.

Brödtexten är kort och gott långa partier av text där Serif typsnitt kommer till sin rätt som de typsnitt som är lättast att läsa. Öppna vilken bok som helst, vilken tidning som helst och titta noga på typsnittet för långa texter, Serif!

De vanligaste Serif-typsnitten idag är Times New Roman och Book Antiqua om vi enbart håller oss i Microsoft och PC-världen. Det finns betydligt fler men vi håller oss till dem i den här boken, vilket betyder att du i fortsättningen rekommenderas att använda Times New Roman för textformatet Brödtext. Anledningen är att Times New Roman har kommit att bli något av en favorit eller defacto-standard i PC-världen. En viktig detalj när du kommunicerar dina dokument utanför ditt företag.

Book Antiqua är det typsnitt som du läser just nu och som är det vanligaste typsnittet i böcker. Book Antiqua är även en gränsöverskridare mellan PC och Apple-världen eftersom den återfinns i båda världarna till skillnad mot Arial och Helvetica som jag återkommer om.

Rubriktypsnitt (raka)

Rubriktypsnitten är raka typsnitt som används i rubriker, skyltar och korta texter. Speciellt när den grafiska industrin får råda.

Det vanligaste typsnittet är Helvetica (*i PC världen Microsofts motsvarighet som heter Arial*) som nyligen fyllde 100 år som använt typsnitt, vilket säger en hel del om att typsnitten fanns långt före datorerna. IT-industrin har bara återanvänt vad som redan fanns.

Helvetica har kommit att bli en standard inom den grafiska delen av IT. Macintosh och Apple kom tidigt att bli grafikernas IT-miljö vilket i sin tur medförde att de gamla typsnitten förvaltades bäst hos Apple. PC-världen, med Microsoft i spetsen, missade därför en hel del av den grundkunskap som fördes in i IT-världen eftersom PC inte hade grafikerna med på båten.

Ett typiskt exempel är att Helvetica inte finns i Word 2007 utan existerar i Microsofts motsvarighet under namnet Arial.

Länge har detta varit ett problem när vi som var verksamma inom den konventionella industrin skulle föra över våra texter till trycksaker i den grafiska världen. Problemen med formaten på filer och typsnitt har fått sina lösningar sent och världarna har nog mötts ordentligt så sent som under de senaste fem åren. Men ni ser att problemen finns kvar om du betraktar relationen Helvetica och Arial.

Bildskärmarnas påverkan

Den tidigt dåliga kvaliteten på bildskärmarnas upplösning har spelat en avgörande roll i användandet av typsnitt. Brödtexterna med seriffer övergavs tidigt på grund av att bildskärmarna inte kunde visa seriffer utan att resultatet blev hackigt.

Därför har Sanserif typsnitt blivit något av en standard på Internet. Man använder än idag så gott som uteslutande raka typsnitt på grund av att man vant sig med att det ska vara så.

En annan orsak är att texter på Internet ofta är korta, vilket medför att man för det mesta "gör rätt" om man ser på rön från den grafiska världen.

Om Design

Jag lärde mig följande definition på "Design" i samband med att jag hade ett uppdrag att ta fram en ny grafisk profil på det företag jag då tillhörde som anställd.

Vi anlidade en reklambyrå i den Apple-dominerade IT-världen vilket var en lärorik period.

En av grafikerna frågade mig vid ett tillfälle om jag visste vad design var för något. Jag svarade med en massa meningar och ar-

gument medan han lyssnade med ett illmarigt leende. Jag anade att jag inom kort skulle bli sågad vid fotknölna.

Viktigt!

Han sa: "- Design är konsten att hantera space". Han fortsatte något om att typsnitten kommer i andra hand och att en trycksak först måste "desajnas" innan man ger sig på bilder och texter.

Nu i efterhand slår det mig att jag ofta sett designförslag från grafiker där de inledande förslagen haft "dummy-bilder" och blaj-texter för att fylla textpartier. Vi som sett förslagen har till en början förundrats vad vi fått se men snabbt insett att desajnen kommer först.

Jag kommer in på enkla detaljer som du kan följa om du vill, lite senare i boken.

Spaltbredden

Spaltbredden är viktig i kombinationen med typsnittet och storleken på typsnittet. Man brukar rekommendera antal tecken per spalt till mellan 50-60 som ett mått som ger en del positiva effekter. Med spalt menas bredden på din brödtext.

En effekt är att dina ögon klarar att hitta nästa rad om du håller dig inom den spaltbredden. Trixet är att spela med typsnittet och storleken på typsnittet för att nå den optimala spaltbredden.

Några anser att man ska utnyttja pappers fulla bred i dokument för att på så sätt spara in på papperskostnaden i företaget. Lika korkat argument som okunnigt. Dokumentet ska läsas och förstås och dina läsare struntar helt i hur mycket papper som ditt dokument förbrukar. Det är innehållet som är det centrala och som sparar tid och pengar i form av ökad produktivitet. I den jämförelsen är papperskostnader kaffepengar.

Du ser vidare i den här boken att jag har ett utrymme mellan mina stycken! Denna del av "desajnen" är även det ett sätt som underlättar för läsaren.

En annan metod när man inte har ett utrymme framför varje stycke är att dra in första radens text en aning för att markera nytt stycke. På så sätt uppnår man samma sak, du ser var stycken bör-

jar och slutar och får hjälp att strukturera ditt läsande. Den sista metoden ser du framför allt i de flesta kvälls och morgontidningar. Det är en smaksak vilken metod man använder. Jag använder som du ser metoden med att ha "space" före varje stycke.

Om du tar en titt i din morgontidning och kollar in spaltbredden i de artiklar som finns, så ser du att dessa är än mer smala! Orsaken till det är att snabba på läsningen.

Det lär vara som så, om jag minns rätt, att ögat är blint när ögat rör sig under de mikrosekunder som förflyttningen sker. Snabb-läsare utnyttjar smala spalter i tidningar genom att placera ögat i mitten på varje stycke och läsa med en kombination av indirekt seende och fotominnet. Egenskaper som vi alla har och kan träna upp.